

Vyjádření Ministerstva průmyslu a obchodu k podkladům na jednání Národního konventu EU na téma oběhové hospodářství

1. Existují v České republice podmínky pro přechod k oběhovému hospodářství? Pokud ne, co je potřeba změnit?

Česká republika, jako průmyslová země, má značný potenciál v oblasti oběhového hospodářství. Jak nejlépe tento potenciál využít je nyní základním cílem nejen vlády, podnikatelské sféry, ale i celé společnosti. Vláda by měla diskutovat se zúčastněnými stranami (subjekty) o podmínkách přechodu k oběhovému hospodářství a na základě výstupů z diskuzí iniciovat definování základní strategie ČR pro přechod k oběhovému hospodářství (obsahující např. nezbytné změny v právních předpisech zejména z oblasti surovinové, výrokové, odpadové, ekonomické, vzdělávací a dalších souvisejících).

Požadovanou změnu v ekonomických aktivitách ČR lze popsat pomocí šesti hlavních charakteristik:

1. **zlepšení účinnosti využívání zdrojů**, znamená to opuštění současného lineárního modelu ekonomiky, která se vyznačuje schématem co největší výroby a spotřeby „vzít suroviny – vyrobit – spotřebovat – vyhodit“. Naproti tomu v oběhovém hospodářství prakticky všechny neobnovitelné materiály obíhají v uzavřených cyklech. Spotřebitelský odpad je účinně sbírán, recyklován a používán k výrobě nových výrobků. V ekonomice oběhového hospodářství jsou v podstatě primární suroviny používány pouze v případě, že nejsou k dispozici suroviny druhotné;
2. **kaskádové využívání zdrojů**, tj. systematická snaha nejprve využívat materiály pro výrobky s vyšší přidanou hodnotou a potom je vícekrát používat jako zdroje pro jiné kategorie výrobků;
3. **důsledné dodržování hierarchie způsobů nakládání s odpady**, které zajistí omezování produkce odpadů a maximální využití vznikajících odpadů;
4. **rozšíření odpovědnosti výrobců**, výrobci plně odpovídají za to, co se s výrobky děje na konci jejich životnosti;
5. **průmyslová symbióza**, ve které výrobci spolupracují s cílem navzájem využívat své vedlejší produkty a ostatní suroviny a materiály, které sami nevyužijí;
6. **aplikace nových, zdrojově efektivních modelů podnikání**, založených na pronájmu, čímž se rozumí prodej a údržba služby namísto prodeje samotného výrobku. Leasing vytváří stabilní tok příjmů pro společnosti, a podněcuje podniky i zákazníky ke snížení využívání zdrojů a k udržování dobré kvality výrobku.

Pokud posoudíme současné hospodářské aktivity z pohledu výše uvedených charakteristik, můžeme konstatovat, že současná hospodářská politika k oběhovému hospodářství doposud nesměruje.

Ze strategických dokumentů v kompetenci MPO z konceptu „oběhového hospodářství“ obecně vychází Politika druhotných surovin ČR, kterou vláda schválila svým usnesením č. 775 ze dne 15. 9. 2014 a navazující Akční plán na podporu zvyšování soběstačnosti ČR v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami, který vláda

schválila svým usnesením č. 564 ze dne 13. 7. 2015 a Státní energetická koncepce ČR schválená vládou dne 18. 5. 2015 usnesením č. 362.

Nastavení cílů, postupů a nástrojů je plně závislé na stanovené strategii k přechodu na oběhové hospodářství. Strategické dokumenty z jednotlivých oblastí jsou zpracovány, avšak nejsou cíleně směřovány k realizaci oběhového hospodářství. Zcela zásadně se bude potřeba věnovat oblastem, jako jsou podmínky podnikání v ČR, ekonomické výkaznictví, způsoby spotřeby a spotřební návyky, způsoby nakládání s odpady a dalším oblastem souvisejícím např. s inovacemi nových výrobků a služeb účinně využívajících zdroje, s podporu poptávky po těchto produktech, daňovými systémy, se vzděláváním a osvětou apod.

2. Na jaké prioritní oblasti by se měla soustředit pozornost v rámci přechodu k oběhovému hospodářství?

Oběhové hospodářství bude zasahovat všechny hospodářské aktivity, zejména odvětví průmyslové výroby, stavebnictví, zemědělství, ale i oblasti sociální, vzdělávací a životního prostředí. Nepochybně bude součástí tohoto procesu i regulace v rámci směrnic a nařízení EU. To povede i ke změnám v oblasti právní úpravy ČR, která bude muset příslušné předpisy implementovat. Prioritním zájmem MPO je podpora udržitelného stavebnictví a průmyslu včetně nových podnikatelských aktivit podpořených výzkumem a inovacemi, a zejména trhu s druhotnými surovinami. Dále se budou na komerčních principech rozvíjet i nové modely podnikání.

3. Jak by měly být nastaveny cíle, postupy a nástroje (evidence, statistiky atd.) v oblasti nakládání s odpady v České republice, aby bylo zajištěno efektivní využívání zdrojů za podmínek ekonomické a zároveň ekologické udržitelnosti systému?

Efektivní využívání zdrojů nelze zužovat pouze na oblast nakládání s odpady. Nastavení cílů, postupů a nástrojů je plně závislé na stanovené strategii k přechodu na oběhové hospodářství. Nejprve je potřeba analyzovat současný stav vstupů a výstupů surovin a energií v oblasti výroby, tzn. sledování účtů materiálových toků. Na základě bilance získaných údajů lze stanovit možné směry vývoje hospodářství a především příležitosti pro přechod k oběhovému hospodářství.

Evropskou komisí (EK) byl navrhován závazný cíl zvýšit do roku 2030 účinnost využívání zdrojů na úrovni EU o 30 % oproti roku 2014, Evropský Parlament (EP) však navrhuje i stanovení individuálních cílů pro jednotlivé členské státy. Aby mohly být tyto cíle hodnoceny, je nezbytné mít příslušné nástroje. EK byla EP vyzvána, aby do konce roku 2015 navrhla hlavní ukazatel a škálu dílčích ukazatelů, kterými bude možné měřit účinnosti využívání zdrojů, včetně ekosystémových služeb.

Použití těchto harmonizovaných ukazatelů by mělo být od roku 2018 pro členské země právně závazné. Při vyjednávání individuálních cílů bude potřeba zohlednit jak postupy hodnocení plnění, tak samotný cíl s ohledem na strukturu hospodářství v ČR. V tomto ohledu

bude nutné zajistit spolupráci EUROSTATU. Pokud nebudou harmonizovány postupy hodnocení, je bezpředmětné stanovovat cíle.

Národní pozice ČR nepodporuje stanovení závazného cíle v oblasti produktivity zdrojů. Před stanovením jakýchkoli cílů (i nezávazných) by měla být provedena analýza dopadů na jednotlivé ČS se zohledněním jejich specifické hospodářské struktury. Je však nezbytné, aby konkrétní navrhované aktivity a případné legislativní úpravy, včetně požadavků na reporting, byly detailně analyzovány s cílem nezvyšovat administrativní a finanční zátěž podnikatelských subjektů. **Nové aktivity a návrhy by měly být zaměřeny zejména směrem ke zlepšování konkurenceschopnosti evropského průmyslu, omezování závislosti na primárních surovinách a lepšímu využívání odpadů jako zdroje surovin.**

4. Jakou podobu by měla mít evropská legislativa v oblasti oběhového hospodářství, aby podpořila hospodárné nakládání se surovinami a zdroji? Jaké priority by měla Česká republika při jejím vyjednávání prosazovat?

Pokud má být koncept zavedených hospodářských modelů v EU zásadně změněn, musí být podpořen zcela novou základní legislativou EU, která by měla definovat zejména:

- 1) jednotlivé fáze cyklu zdrojů;
- 2) pojmy „oběhové hospodářství, druhotný zdroj (druhotná surovina) atd.“
- 3) požadavky na výrobky:
 - ve fázi vývoje a návrhu - snížení spotřeby energií a surovin, zvýšení podílu druhotných zdrojů;
 - ve fázi spotřeby - snížení spotřeby energií a eliminace negativních dopadů na zdraví a životní prostředí;
 - ve fázi ukončení životnosti – zajištění efektivního způsobu dalšího využití celého výrobku, nebo jeho jednotlivých částí snadno oddělitelných;
 - účetnictví materiálových toků ad.

Pro budoucí implementaci změn budou hrát klíčovou roli jednoznačné definice, jedna společná metoda výpočtu založena na statistických metodách získávání dat.

Prioritním úkolem v procesu vyjednávání by měla být důsledná ochrana průmyslu ČR a jeho konkurenceschopnosti, omezování administrativních a jiných regulačních povinností, které budou nutně vyplývat z připravovaných změn, podpora trhu s druhotnými surovinami, podpora vytváření obchodních modelů, které budou podněcovat k uzavírání životního cyklu materiálů a výrobků, zjednodušení a harmonizace právních předpisů EU. Dalším prioritním úkolem bude stanovit dopady tohoto přechodu na konkurenceschopnost ČR.

Na závěr lze konstatovat, že dosud nebylo téma oběhové hospodářství takto široce na odborné úrovni diskutováno a je žádoucí v této diskuzi pokračovat.